

رسوب گذاری مانع هدایت جریان های سیلابی به تالاب هامی شود

سیلاب، کام تالاب ها را شیرین کرد

بیبا میرعظیمی

خبرنگار

بارش های موسمی و جریان سیلاب، پس از چندین سال به تالاب های خشک شده و در حال احتضار کشور، جانی دوباره بخشید. این در حالی است که خشکسالی طی ۲۵ سال اخیر نفس بسیاری از تالاب های کشور نظیر مهلار، پریشان، بختگان، گاوخونی وو... را به شماره انداخته است؛ تالاب هایی که در سایه کم آبی، جان داده و به کانونی عمده برای گردوغبار و ریزگردها تبدیل شده اند. اگرچه سیلاب های اخیر موجب آبگیری تالاب های بسیاری در کشور شده است اما به باور بسیاری از کارشناسان، خیلی نباید به آن دل خوش کرد؛ چراکه این شرایط گذرا بوده و تنها در صورت اتخاذ تدابیر و اقدامات حفاظتی مانند جلوگیری از تخریب خاک در بالادست و استفاده پایدار از منابع آب موجود، می توان پهنه خشک تالاب ها را برای همیشه تر نگه داشت!

■ **تالاب های خشک قم، سیراب شدند**

شهر قم به عنوان یکی از تالابی ترین استان های کشور و دارای ظرفیت های عظیم زیست محیطی، بهره بسیاری از سیلاب های اخیر برده است؛ به گونه ای که تالاب های شکار ممنوع «مهر» و «حوض سلطان» و «دریاچه نمک» تا حدودی آبگیری شدند. تالاب هایی که تا پیش از این بیم خشکی کامل آنها رفته و حتی می توانست به کانونی مهم برای تولید گردوغبار در شهر قم تبدیل شود. «سید رضاموسوی مشکینی» مدیرکل حفاظت محیط زیست قم، سیلاب های ویرانگر را یکی از آثار و پیامدهای تخریب طبیعی و محیط زیست، از میان رفتن جنگل ها، مراتع و حریم رودها و رودخانه ها دانسته و به «ایران» می گوید: با قطع حقایقه های زیست محیطی تالاب ها و رودخانه های استان قم، تنها بارش باران و سیلاب های مقطعی مهم ترین منابع آبی تالاب های استان به شمار می روند. بنابراین در سال های خشک و کم باران، این زیستگاه های ارزشمند با بحران های جدی مواجه می شوند.

وی با اظهار تأسف از آسیب های

جانی و مالی به برخی از هموطنان در جریان سیلاب های اخیر، می گوید: افزایش حجم سدها، جریان دوباره آب به رودخانه های خشک و آبگیری مجدد تالاب ها روی دیگر سکه این سیلاب ها است. مدیرکل حفاظت محیط زیست قم بر ضرورت تعهد آحاد مردم و مسئولان نسبت به مسائل زیست محیطی تأکید کرده و می گوید: تخریب محیط زیست خواسته یا ناخواسته، تبعات و پیامدهای سنگینی به دنبال دارد که می تواند جان تمامی انسان ها را با مخاطرات جدی مواجه کند.

■ **یک درصد نیاز آبی «گاوخونی» تأمین شد!**
تالاب بین المللی «گاوخونی» نیز یکی دیگر از تالاب هایی است که طی ۲۳ سال اخیر روبه خشکی نهاده و سال ها حقایقه آن به طور کامل تأمین نشده

است؛ اما بارش های موسمی و سیلاب طی چند روز گذشته، پهنه ای تالاب را پس از ۴ سال، تر کرده و جانی تازه به آن بخشیده است. «حسین اکبری» معاون محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی محیط زیست اصفهان، سهم تالاب «گاوخونی» از بارندگی های اخیر را بسیار ناچیز دانسته و به «ایران» می گوید: در سیلاب های اخیر حدود ۱۰ هزار مترمکعب آب به گاوخونی وارد شد که این میزان تنها یک درصد نیاز آبی سالانه تالاب را تأمین می کند.

به گفته این مقام مسئول، مطابق بررسی های اولیه میدانی و اطلاعات دریافتی ناشی از بارندگی های اخیر، میزان آبگیری و افزایش رطوبت در تالابا، موقتی، بسیار محدود، لگه ای و کمتر از یک درصد حداقل میزان نیاز آبی

سالانه تالاب تخمین زده می شود. همین میزان اندک نیز خشک شدن کامل تالاب را به تأخیر می اندازد.

■ **وابستگی تالاب ها به جریان های سیلابی**

در همین حال «مسعود باقرزاده کریمی» کارشناس تالاب ها، یکی از ویژگی های تالاب ها را وابستگی زیاد آنها به جریان های سیلابی دانسته و به «ایران» می گوید: جریان های سیلابی همراه خود رسوباتی با ترکیبات غیر شور وارد تالاب ها می کنند. این سیلاب ها به مرور بر اثر تبخیر آب خشک شده و تمامی آنها به جریان های سیلابی دانسته و به بررسی های اولیه میدانی و اطلاعات دریافتی ناشی از بارندگی های اخیر، میزان آبگیری و افزایش رطوبت در تالابا، موقتی، بسیار محدود، لگه ای و کمتر از یک درصد حداقل میزان نیاز آبی

تالاب حله بوشهر

تالاب گاوخونی

تالاب حله بوشهر

وارد تالاب کرده و باعث می شود تالاب جانی دوباره گرفته و زیستمندان در آن رشد کنند؛ چراکه آب، شیرین تر شده و رسوباتش غیر شور می شود. در همین راستا نیز تالاب ها به سیلاب ها وابسته هستند. به رغم اینکه سیلاب های اخیر خسارات مالی و جانی متعددی را به هموطنان عزیزمان وارد کرده است، اما خوشبختانه این سیلاب ها برای تالاب ها نعمتی بزرگ به شمار می روند.

این کارشناس تالاب ها میزان گل آلودگی سیلاب ها را خیلی بالا دانسته و می گوید: همین میزان می تواند حجم مخزن تالاب را کمتر کند. باید این نکته را در نظر داشته باشیم که رسوبات تا حدی برای تالاب خوب است؛ اما چنانچه غلظتش از اندازه ای بالاتر رود، انباشت رسوب بخصوص در دهانه تالاب ها را

■ **سه شنبه ۱۱ مرداد ۱۴۰۱**
■ **سال بیست و هشتم**
■ **شماره ۷۹۷۱**

ایجاد می کند. وقتی رودخانه ای وارد تالاب هایی مانند بختگان یا گاوخونی می شود، چون شیب به یکباره کم می شود رودخانه بسرعت رسوب گذاری می کند، چون حجم رسوب نیز بالا است، تپه ای از رسوبات ایجاد شده و اجازه نمی دهد آب های بعدی وارد تالاب شوند.

■ **مقابله با فرسایش خاک**

«مسعود باقرزاده کریمی» تصریح می کند: باید متذکر شد که رسوبات تا اندازه ای برای تالاب مفید است اما ما نمی توانیم به طبیعت دستور دهیم که چه میزان رسوبات وارد تالاب شود! تنها می توانیم با کارهای آبخیزداری در بالادست، از فرسایش بیشتر خاک جلوگیری کنیم. در حقیقت تخریب خاک در بالادست از طریق چرای بی رویه، سدسازی ها، ساخت وسازهای غیرمجاز و همچنین عدم نظارت مناسب باعث شده بالادست حوضه ها

در برابر بارش های شدید و سیلاب ها بسیار آسیب پذیرتر شوند. حوادث غیرمترقبه ای نظیر سیلاب های اخیر که بسیار نیز نادر هستند، بسرعت خاک را شسته و تخریب می کند. طبق قانون شناوری ارشمیدس، رسوبات گل آلود قدرت تخریبی چند برابری دارند. سیلاب ها در بالادست ها به دلیل تخریب خاک، عدم پوشش گیاهی مناسب و از دست رفتن قدرت حفاظتی خاک، گل آلود می شوند. این سیلاب های گل آلود نه تنها در پایین دست، سدها و کانال ها را پیر می کنند، بلکه همزمان با چندین برابر کردن خسارات، انباشتنی رسوب در تالاب ها را نیز ایجاد می کنند.

این کارشناس تالاب ها با اشاره به اینکه رسوب گذاری، جریان های سیلابی را به درستی به داخل تالاب ها هدایت نمی کند، می گوید: برای حل این مشکل باید اقدامات مدیریتی صحیح انجام شده و با پیمایش های میدانی و حتی تهیه نقشه برداری در صورت لزوم، با لایروبی های مناسب حتی اگر تالاب خشک نیز شده باشد، زمینه را برای آبگیری های بعدی با بارش ها و سیلاب های آتی، آماده کنند.

را مستحکم تر کند.

■ **آیا نمایش عروسک ها به تقویت**

گردشگری استان کمک می کند؟

موزه ها مکانی برای تبادل فرهنگی و جذب توریست به شمار می روند. البته وجود مهاجرین داخلی و خارجی در شهرستان «اُوز» نیز می تواند تا حدی به جذب گردشگر در این شهرستان کمک کند. همچنین با توجه به غنی بودن بخش بین الملل موزه عروسک اوز، مخاطبین موزه قادر به آشنایی با فرهنگ سایر ملل نیز خواهند بود. البته پیشتر وجود موزه مردم شناسی و بازرگانان در شهرستان «اُوز» در این امر موفق عمل کرده است. امیدواریم که موزه عروسک ها نیز در رشد صنعت توریسم و جذب گردشگر در این شهرستان نقش قابل توجهی را ایفا کند.

■ **وسخن یابانی؟**

موزه عروسک های «اُوز» یک موزه نویاست؛ همانند نوزادی که نیاز به مراقبت، حمایت و پشتیبانی زیاد دارد تا رشد کرده و به جایگاه اصلی و واقعی خود برسد. دُر موزه عروسک ها به روی تمام استادان فن و کسانی که تجربه بیشتری دارند، باز است و با رویی گشاده و بازسازی فضای موزه نزدیک به یک پیشبرد اهداف فرهنگی موزه، استقبال می کنیم.

■ **این دست سازه های زیبا را چطور جمع آوری کردید؟**

عروسک های بخش اقوام ایرانی در موزه، توسط سازندگان و احیا کنندگان بومی ساخته شده اند. برخی از این عروسک ها تا ۳۰ الی ۴۰ سال اخیر وجود خارجی نداشته اند و توسط افراد خلاق و سازندگان مختلف در شهر ها و روستاهای مختلف بازسازی و احیا شدند. ما نیز پس از شناسایی، این عروسک ها را خریداری کرده ایم. جمع آوری عروسک ها و مرمت سازنده ای را با فرهنگ و سنن مختلف برقرار کرده و در نتیجه این تعامل، پیوند دوستی و فرهنگی آنها با جوامع مختلف

راه اندازی موزه عروسک ها در ذهن من ایجاد شد؛ به این فکر افتادم تا با افتتاح این موزه، زمینه ای را برای ارتباط بیشتر کودکان این شهرستان با فرهنگ اقوام و ملل دیگر ایجاد کنم.

■ **در این موزه، چند عروسک وجود دارد؟**

در حال حاضر بالغ بر هزار عروسک در طبقه بندی ملل و اقوام ایران به نمایش دارد. وی به «ایران» می گوید: «در حال حاضر کارمند بازنشسته بیمارستان هستم و سال هاست که فعالیت هایی وسیع در حوزه کتاب و کتابخوانی این شهرستان دارم. در بخش فرهنگی نیز کارهای جسته و گریخته ای انجام داده ام. نزدیک به ۲۰ سال است که در سه مقطع پیش دبستانی، دبستان و متوسطه اول فعالیت دارم. کار را ابتدا با مهد کودک آغاز کرده و پس از مدتی توسعه دادم. در حال حاضر نیز عضو کمیسیون بانوان و همچنین عضو هیات امنای دانشگاه آزاد اوز هستم و دستی نیز در امور خیریه دارم. با او درباره چرایی راه اندازی این موزه گفت و گو کرده ایم.

■ **چرا به فکر راه اندازی این موزه افتادید؟**

از همان دوران کودکی به عروسک علاقه مند بودم و به هر جایی که سفر می کردم، یکی از آنها را می خریدم. وقتی چندین بار از موزه عروسک های ملل تهران بازدید کردم و در همین اثنا، جرقه

اصلی این هنر بی بدیل در استان زنجان شهر سلطانیه است که زیبایی و تنوع طرح و نقش آن چشم هر بیننده ای را شگفته نقوش انتزاعی و اصیل خود می کند. از انواع چاروق های تولید شده در استان زنجان می توان به انواع کنفی، تمام پوست، کشاورزی، تمام چرم، توری و پرده بند اشاره کرد که هر کدام با روشی خاص و با استفاده از چرم فرآوری شده و مواد مختلفی، چون پنبه، کنف و ابریشم تهیه می شود. زنجان یکی از شهرهای مهم ایران است. گفتنی است روز هشتم مرداد از اوز در شیخ شهاب الدین سه رودی) به عنوان روز زنجان نامگذاری شده است.

تلفیق زیبای چرم و هنر دست هنرمندان زنجانی پدیدآورنده اثری زیباو ماندگار به نام چاروق است که در زبان محلی به آن چارخ می گویند. نوعی پاپوش با نوک عقابی برگشته

است که اغلب با چرم دباغی شده ای که رنگ قرمز متمایل به زرشکی دارد تولید می شود. این پاپوش سنتی با استفاده از نخ ابریشمی رنگی، نخ گلابتون، مخمل، پاشنه های چوبی، نوار رنگارنگ و چرم گاوی در انواع مختلف: توری، پرده بند و تمام چرم (پشت باز و پشت بسته) تولید می شود. خاستگاه

پاپوشی که زنجانی ها دوختند

شیطان نیلگون به جان منابع آبی آستارا هم افتاد

زیست بوم/ سنبل آبی با شیطان نیلگون، گونه ای مهاجم است که به دلیل جذب فلزات و آلودگی می تواند سرطان را به جان ساکنان شهرهای مختلف بیندازد. چهار سال پیش بود که مدیرکل حفاظت محیط زیست وقت گیلان از پایش ۱۵ ساله این گونه مهاجم در تالاب ها و آبگیرهای استان خبر داده بود. وضعیت امروز آبگیر سفیر امید آستارا در حاشیه جاده اصلی و ترانزیتی شهر مرزی آستارا نشان می دهد این پایش پس از چهار سال موفقیتی به دست نیاورده و شیطان نیلگون همچنان در حال بلعیدن منابع طبیعی، محیط زیست و اراضی کشاورزی گیلان است. این گیاه علاوه بر آلرژی زا بودن، سرطان زا نیز بوده و با توجه به قدرت تکثیر و رشد سریع و تهدیدات ناشی از نگهداری آن، به شهروندان و گردشگران توصیه شده است از نگهداری آن در منازل و نزدیک شدن به این گیاه مهاجم پرهیز کنند. آن طور که «مسعود باقرزاده کریمی» کارشناس تالاب پیش تر گفته بود: «سنبل آبی اولین بار سال ۹۰ در تالاب آب بندان عینک رشت دیده شد.» سنبل آبی در این تالاب مرگ بسیاری از گیاهان آبزی و جانورانی چون ماهی، مار، قورباغه و لاک پشت را در پی داشت. او سنبل آبی را باعث خسارت های بسیار بالا به شالیزارهای شمال می داند و احتمال می دهد که هزینه لایروبی آب بندان ها و سدها را هم افزایش دهد. سنبل آبی پهنه تالاب ها را درمی نوردد. باقرزاده کریمی اعتقاد دارد می تواند روی اقتصاد ناشی از ماهیگیری و توریسم منطقه تأثیر سوء بگذارد و در نهایت مردم حاشیه تالاب را به مهاجرت وادارد. او حاشیه نشینی و آسیب های اجتماعی را نتیجه هجوم شیطان نیلگون سرزمین های شمالی ایران می داند که در چند سال اخیر خیر فروش آن در شهرهای سردی چون اردبیل هم به گوش می رسد. باقرزاده رشد این گیاه مهاجم را با فقر مرتبط می داند. جهان هنوز از پس این گونه مهاجم برنیامده است!

همچنین آن طور که باقرزاده کریمی، جغرافیای حمله این گونه به محیط زیست ایران را ترسیم می کند، شیطان نیلگون تنها دو استان شمالی را زخم نزده بلکه خوزستان و بوشهر را هم درگیر کرده است. او مدعی بالا را از جمله شرایط مساعد رشد این گونه مهاجم می داند. «مریم مقالانو» رئیس گروه گیاهی سازمان حفاظت محیط زیست نیز پیشتر در گفت و گو با رسانه ها سنبل آبی را فرنی گسترده بر پهنه های آبی این دو استان شمالی تصویب کرده بود که از نفوذ نور خورشید به لایه های زیرین آب جلوگیری کرد، همچنین از تبادل اکسیژن میان هوا و بخش های عمقی آب ممانعت به عمل می آورد و تنفس ماهیان و سایر آبزیان را با اختلال مواجه می کند. این گونه چند تنالی است در اسفند ماه هر سال در تهران فروخته می شود و روی سفره های عید نوروز می رود تا تهدید شیطان نیلگون تنها به استان های شمالی و حتی به خوزستان و بوشهر محدود نشود.

ایستنا- «غلامرضا بدالی»، سرپرست دفتر حفاظت و مدیریت حیات وحش ضمن اشاره به احتمال باردار شدن «ایران» - بوزلنگ ماده پارک ملی توران- در فصل جفت گیری امسال از وضعیت نسبتاً پایدار «پیروز» - توله بوز- در سه ماهگی خبر داد و تأکید کرد که البته تا شش ماهگی نیازمند توجه ویژه است.

ایرنا- «جعفر صفاخواه»، سرپرست معاونت صنایع دستی اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان سمنان گفت: صنایع دستی استان در سال جاری و در نمایشگاه های مختلف تاکنون ۱۲۰ میلیارد ریال فروش داشته است.

ایستنا- «داریوش گلعلیزاده»، سرپرست مرکز ملی هوا و تغییر اقلیم گفت: سازمان حفاظت محیط زیست بر اساس وظایف قانونی خود در ماده ۲ قانون هوای پاک، وظایف نظارتی و مکانیبات خود را انجام داده و گزارش آن را هم به نهادهای بالادست ارائه کرده است.

مهر- «عزت الله ضرغامی»، وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی میزان برآورد خسارت سیل به بناهای تاریخی، تاسیسات گردشگری و صنایع دستی یزد را ۲.۵ همت برابر با ۲۵۰ میلیارد تومان اعلام کرد.

ایستنا- «صالح رحیمی»، فرماندار بوشهر با تأکید بر اینکه تالاب حله نیازمند قرضه اساسی و ریشه ای است، گفت: آبگیری این تالاب در پی بارندگی اخیر موقتی و نهایتاً برای ۲ ماه کافی است.

مهر- «محمدحسین پور عباس»، رئیس اداره امور مراتع و بهره برداری اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری خراسان رضوی گفت: در حال جاری با توجه به خشکسالی ها و کاهش بارندگی حدود ۴۶ درصد تولید علوفه مراتع کاهش یافته است.

ایرنا- «محمد جنتی فر»، مدیر پایگاه میراث جهانی باغ اکبریه بیرجند گفت: برنامه و فعالیت مرمت در باغ اکبریه تمام شذنی نیست و اقدامات مرمت و ساماندهی باغ به صورت مستمر و در طول سال ادامه دارد.

ایستنا- «امیرعباس احمدی»، رئیس اداره محیط زیست طبیعی حفاظت محیط زیست استان تهران، در پی وقوع سیل طی چند روز اخیر در تهران، گفت: در حال حاضر این سیلاب عاملی برای بهبود وضعیت تالاب ها نیست و نتیجه مثبتی نیز برای بردن آنها ندارد.

ایرنا- «طالب خالویی»، مدیرکل حفاظت محیط زیست استان کرمان گفت: طبق بررسی های گروه های محلی در استان و آتالیز نقشه های ماهواره ای تاکنون ۲۰ درصد تالاب جازموریان طی بارش های اخیر آبگیری شده است که این میزان طبق پیش بینی ها در روزهای آینده با ورود آب ناشی از سیلاب افزایش پیدا خواهد کرد.

ایرنا- «سیده الهام عزیزی»، رئیس گروه تغییر اقلیم و حفاظت از اتمسفر سازمان حفاظت محیط زیست گفت: با تغییرات اقلیمی و افزایش سالانه میانگین دما، به نظر می رسد کشور ما هم سال به سال بیشتر در معرض فعالیت مونسون قرار می گیرد.

ایرنا- «پیمان پاسلاری»، کارشناس میراث فرهنگی گفت: به دلیل بارندگی های اخیر یکی از مخروطه های اثر «ترنه» در منطقه کوخرد بستک (متعلق به دوره ساسانی) به طور کامل از بین رفته است.

میراث آریا- «مصطفی سپهری» سرپرست معاونت گردشگری اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان یزد گفت: یزد به عنوان میز گردشگری مذهبی کشور انتخاب شده است.

پایگاه اطلاع رسانی دولت- «علیرضا یزدی» مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان اصفهان از پایش بناهای تاریخی و جاذبه های گردشگری مناطق مختلف استان طی سه روز گذشته و وارد نشدن خسارتی به این اماکن تاریخی بر اثر بارندگی و وقوع سیل خبر داد.

ایرنا- «امید صدیقی سوادکوهی» سرپرست دفتر بررسی و مقابله با آلودگی های دریایی سازمان حفاظت محیط زیست با تأکید بر لزوم همراهی همه دستگاه ها برای مدیریت بحران آب گفت: بزرگ ترین تهدیدی که اکنون در کشور وجود دارد، بحران منابع آب است.

